

ประสิทธิผลของผังความคิดในการพัฒนาทักษะการสรุปความกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน
THE EFFECTIVENESS OF SUMMARIZING SKILLS DEVELOPMENT IN SOCIAL
STUDIES DEPARTMENT BY USING THE CONCEPT MAP OF PRATHOM
SUKSA 4 STUDENTS BAN MAE WAN SCHOOL

ปานตะวัน ทายงาม *

Pantawan Thaingam

อนงค์ศิริ วิชาลัย **

Anongsiri Vichalai

ศรียัย สุขยศศรี **

Srithai Sukyossri

Corresponding Author E-mail: pantawangp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประสิทธิภาพของผังความคิดในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้ผังความคิด ในการพัฒนาทักษะการสรุปความกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ประสิทธิภาพของผังความคิดในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบการใช้ชุดฝึกทักษะ จำนวน 5 แผน และเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 5 ชุด สถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าประสิทธิภาพ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 87/85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80
2. ดัชนีประสิทธิผลของผังความคิด ในการพัฒนาทักษะการสรุปความมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ 0.6786 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.86
3. ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.33 คะแนน และ 8.5 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 3.71 คะแนน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, ผังความคิด, การพัฒนาทักษะ, การสรุปความ

* หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

** สาขาหลักสูตรและการสอน คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to create and determine the effectiveness of the learning management plan on the effectiveness of mind maps in the development of summarization skills Social Studies, Religion, and Culture Learning Subject Group for Grade 4 learners according to the 80/80 standard criteria. 2) to study the effectiveness index of the development of mind maps in the development of summarization skills Social Studies, Religion, and Culture Learning Subject Group for Grade 4 and 3) to compare academic achievement before and after school. The effectiveness of the mind map to develop the skills of summarizing Social Studies, Religion, and Culture Learning Subject Group for Grade 4 learners. The research target groups are: There were 6 students in the first semester of the academic year 2021 who studied in the subject of social studies, religion and culture. The research instruments consisted of 5 lesson plans and achievement test. 1) Learning Management Plan included the use of 5 skill training sets and the tools used for data collection were 1) 5 sets of pre-school and post-study tests. The statistics for data analysis were percentage, Effectiveness Index (E.I), mean ($\bar{X}$) and standard deviation (SD).

The results of this research found that:

1. The effectiveness of the learning management plan It has an efficiency of 87/85, which meets the set threshold of 80/80.
2. The effectiveness Index (E.I) of mind maps in the development of summarization skills was 0.6786, indicating that learners had a 67.86 increase in learning progress.
3. The average achievement scores of post-tests and pre-test were 5.33 points and 8.5 points, respectively. The average achievement score of post-tests was higher than the average achievement score at 3.71 points.

Keywords: Effectiveness, Mind maps, Skill development, Summarization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตาม ยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง

และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 1) ได้กำหนดไว้ในเอกสารตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับ

ตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

ผังความคิด (Mind Mapping) เป็นวิธีการสร้างผัง ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลักกับความคิดรอง ช่วยพัฒนาการจัดระบบความคิด รวบรวมรายละเอียดของข้อมูลไว้ด้วยกัน ทำให้ประหยัดเวลา ในการเรียนรู้ การจัดกลุ่มเนื้อหา การปรับปรุง การสร้างสมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับ การไตร่ตรองการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้กับผู้เรียนได้ทุกระดับช่วงชั้น และช่วยควบคุมระดมสมอง ในเรื่องใหม่ ๆ การวางแผนการสรุปความ การทบทวน การจดบันทึก การเขียนผังความคิด (Mind Mapping) มีประโยชน์อย่างมากต่อผู้เรียน เพื่อสรุปความเข้าใจของของผู้เรียนเองและให้บุคคลอื่นเข้าใจได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2543, น. 89) ได้กล่าวถึงความหมายของผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอด เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความคิดระหว่างความคิดหลักและความคิดรองลงไป นับว่าผังความคิด (Mind Mapping) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการนำมาใช้ ใน การพัฒนาทักษะการสรุปความให้แก่ผู้เรียนได้และเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการพัฒนาสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาของแต่ละสาระจำนวนมากในแต่ละเนื้อหาสาระย่อยต้องใช้ความจำ การวิเคราะห์ การสรุปความในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากการสอนของผู้สอน อ่าน

เนื้อหาจากหนังสือเรียน และแหล่งสารสนเทศ วิเคราะห์เนื้อหาจากบทเรียนเพื่อทำความเข้าใจ จดจำเนื้อหา และนำองค์ความรู้ต่าง ๆ จากบทเรียนนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถจดจำเนื้อหา ขาดทักษะการวิเคราะห์ การสรุปความในเนื้อหา จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องในสาระถัดไป ทำให้ผู้สอนต้องสอนทบทวนความรู้และทำให้ล่าช้าในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้และเป้าหมายในการสอน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลงเนื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้จำนวนมาก การพัฒนาทักษะการสรุปความจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในการนำมาใช้ในการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สรวีย์ เคียนสันเทียะ (2545, น. 9) ได้ให้ความหมายของการเขียนสรุปความไว้ว่า การเขียนสรุปความ หมายถึงการเขียนเฉพาะประเด็นสำคัญของเรื่องโดยผ่านกระบวนการคิด ใคร่ครวญอย่างมีเหตุผลเพื่อให้ได้ใจความสั้น กระชับรัดและสละสลวยด้วยสำนวนของผู้เขียนเอง ดังนั้นผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะการสรุปความ จากผู้สอน โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความของผู้เรียน

จากการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านแม่หวาน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 ในปีการศึกษา 2562 จากการติดตามการ

ประเมินผลทักษะการสรุปความระดับ
สถานศึกษาของผู้เรียน ผลการสรุปความคิด
เป็นร้อยละ 38.55 และจากการติดตามการ
ประเมินผลทักษะการสรุปความระดับ
สถานศึกษาของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแม่หวาน
ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2562
ผลการสรุปความคิดเป็นร้อยละ 30.12 และ
ตามที่โรงเรียนได้กำหนดผลการเรียนรู้ ที่
คาดหวังในเรื่องของทักษะการสรุปความของ
ผู้เรียน ซึ่งการขาดทักษะการสรุปความส่งผล
ให้ผู้เรียนมีผล การประเมินในระดับโรงเรียน
ระดับพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ทำให้
ผู้เรียนไม่สามารถสรุปความในเนื้อหาสาระวิชา
ต่าง ๆ จึงส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดความ
เข้าใจกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์
เนื้อหารายวิชา ที่ได้เรียน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำ
ผังความคิด (Mind Mapping) มาพัฒนาทักษะ
การสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านแม่หวาน
ซึ่งผ่านกระบวนการพัฒนาการฝึกฝนทักษะการ
สรุปความโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping)
หลากหลายรูปแบบตามหลักเกณฑ์ของการ
เขียนผังความคิด (Mind Mapping) ประกอบ
กับการใช้สี และความคิดสร้างสรรค์ตามความ
สนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อพัฒนา
ทักษะการสรุปความของผู้เรียน ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ให้
เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของ
แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องประสิทธิภาพของผัง
ความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนา
ทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับ
ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์
มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้ผัง
ความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนา
ทักษะการสรุปความกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับ
ผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ประสิทธิภาพของ
ผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนา
ทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับ
ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ
ผสมผสานวิธี (Mixed Research) โดยการใช้การ
วิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary
Research) การศึกษาประสิทธิภาพของผัง
ความคิด ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม ปรากฏการณ์ในภาพรวม ซึ่งสังเกต
สิ่งที่ศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติ และวิเคราะห์

จากเอกสาร หนังสือตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และบทความ

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในขั้นตอนของการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการ โดยออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลองที่มีแบบแผนของการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลแบบวัดก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อหาค่าประสิทธิผลของการใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ว่ามีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นหลังจากใช้ผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อพัฒนาทักษะการสรุปความ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ค่าประสิทธิภาพ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลสรุปผลการวิจัย

2. ขอบเขตการวิจัย (Research Scope)

2.1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 6 คน

2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ทักษะการสรุปความโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และประสิทธิผล

2.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 1 พลเมืองดีของชุมชน แผนที่ 2 ผู้นำและผู้ตามในสังคมประชาธิปไตย แผนที่ 3 สิทธิพื้นฐานสำหรับเด็ก แผนที่ 4 การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และแผนที่ 5 สมาชิกที่ดีของชุมชน

2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2564 – 30 กันยายน 2564

2.5 ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection instruments)

3.1 เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ ดังนี้

1) พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

2) ผู้นำและผู้ตามในสังคมประชาธิปไตย

3) สิทธิพื้นฐานสำหรับเด็ก

4) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

5) สมาชิกที่ดีของชุมชน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 5 ชุด ดังนี้ (1) แบบทดสอบความรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ (2) แบบทดสอบความรู้ของ

แผนการจัดการเรียนรู้ หลังเรียน จำนวน 10 ข้อ

4. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้

1) ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นเนื้อเรื่องที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับผังความคิด (Mind Mapping) ได้เรียงลำดับกิจกรรมดังนี้ (1) พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (2) ผู้นำและผู้ตามในสังคมประชาธิปไตย (3) สิทธิพื้นฐานสำหรับเด็ก (4) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (5) สมาชิกที่ดีของชุมชน

2) จัดพิมพ์เนื้อหาและจัดทำสื่อ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไข

3) การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้อง ถูกต้องของหลักการโครงสร้างของสื่อ เนื้อหา และรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.88

4.2 การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

1) ขั้นตอนการจัดทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีดังนี้ (1) ออกแบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหารายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2) นำแบบทดสอบที่สร้างแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลและความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง (Construct Validity) ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของจำนวนข้อ กับระยะเวลา และความเป็นปรนัยของข้อคำถาม การตรวจให้คะแนน ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93 (3) จัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวานภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 6 คน

5. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล (Data Analysis and interpretation)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ

5.2 ค่าเฉลี่ย

5.3 ค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ ผลการใช้ผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อพัฒนาทักษะ การสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน

5.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.5 ค่าดัชนีประสิทธิผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านแม่หวานสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการ

สรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโรงเรียนบ้านแม่หวาน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีประสิทธิภาพในภาพรวมเท่ากับ 87/85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

ตารางที่ 1 สรุปผลการหาประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้เรื่องประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน จำนวน 6 คน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็มของแบบฝึก/แบบทดสอบ	คะแนนที่ได้ของนักเรียนทุกคน	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ E1	6	300	261	87
ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ E2	6	60	51	85

จากตารางที่ 1 เรื่องประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวานเป็น 87/85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping)

ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน

ตารางที่ 2 แสดงการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของเรื่องประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	ผลรวมของ คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน	ผลรวมของ คะแนนทดสอบ หลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล E.I.
6	10	32	51	0.6786

จากตารางที่ 2 พบว่าดัชนีประสิทธิผลแผนจัดการเรียนรู้ประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน เท่ากับ 0.6786 แสดงว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการสรุปความเพิ่มขึ้นหรือคิดเป็นร้อยละ 67.86

3. ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการ

เรียนรู้ประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน

ตารางที่ 3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านแม่หวาน เพื่อพัฒนาทักษะการสรุปความโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) จำนวน 6 คน

การทดสอบ	N	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ร้อยละ (%)
ก่อนเรียน	6	5.33	0.471	53.33
หลังเรียน	6	8.5	0.957	85.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ในการจัดการเรียนการสอนด้วยแผนจัดการเรียนรู้ประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ มีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 5.33 คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของคะแนนทั้งหมด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.471 และผลการทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 8.5 คิดเป็นร้อยละ 85.00 ของ

คะแนนทั้งหมด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.957

อภิปรายผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะ การสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน มีประสิทธิภาพในภาพรวมเท่ากับ 87/85 มีค่ามากกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่

กำหนดไว้ แสดงว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ 5 แผน ได้แก่ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย, ผู้นำและผู้ตามในสังคมประชาธิปไตย, สิทธิพื้นฐานสำหรับเด็ก, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสมาชิกที่ดี ของชุมชน โดยการนำผังความคิด (Mind Mapping) มาใช้ในการพัฒนาทักษะการสรุปความกับทั้ง 5 แผน การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละแผน สรุปออกมาในรูปแบบของผังความคิด (Mind Mapping) แต่ละรูปแบบที่ผู้เรียนเลือก ผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกทำผังความคิด (Mind Mapping) รูปแบบผังความคิดแบบใยแมงมุม โดยการเขียนหัวข้อหรือเรื่องลงไปในวงกลมตรงกลางที่เป็นหัวข้อหลัก แล้วแตกหัวข้อรองออกมาในลำดับถัดไป และแตกหัวข้อย่อยและการอธิบายเนื้อความที่เจาะลึกลงไปตามระดับของหลักการสรุปความ โดยใช้ทักษะผังความคิด (Mind Mapping) จากการศึกษาประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะ การสรุปความกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อการพัฒนาทักษะการสรุปความ โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ได้ตระหนักถึงผลการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยรวมแล้วอยู่ในระดับพอใช้

ถึงดี เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่เรียนได้ ส่งผลให้การทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบในปีการศึกษาที่ผ่านมาผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในระดับที่ไม่สูงมาก ทั้งนี้ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ และผังความคิด (Mind Mapping) สามารถพัฒนาทักษะการสรุปความของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คน ได้เป็นอย่างดี สามารถใช้ผังความคิด (Mind Mapping) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่เรียน และทำให้เกิด ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้มากกว่าการไม่ใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ ดังเช่น รจนา ป้อมแดง (2556) กล่าวถึง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) พัฒนาวิธีสอนด้วยการนำผังความคิด (Mind Mapping) มาใช้เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้สัมฤทธิ์ผลตามต้องการ ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ ผู้วิจัยจึงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระ

การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนจำนวน 10 ข้อที่ได้มาจากการคัดเลือกคำถามท้ายบททั้ง 5 เรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม และมีคุณภาพมากขึ้นตามข้อเสนอแนะ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ที่สร้างขึ้นเท่ากับ 87/85 เป็นผลจากการสร้าง ตามขั้นตอนตามหลักทฤษฎี โดยมีการหาประสิทธิภาพโดยได้รับการประเมินและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ย่อมเกิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสรุปของผู้เรียนได้ดีขึ้น

2. ดัชนีประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวานพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.6786 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ

67.86 แสดงว่าผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการสรุปความเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.86 ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ประสิทธิภาพของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบมีจุดประสงค์ในการเรียนรู้ อย่างชัดเจน มีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจตามเนื้อเรื่องที่ ได้เรียน และที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาด้านทักษะการสรุปความ ทั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาการสรุปความ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และก่อนดำเนินการกิจกรรม โดยการชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เรียนสำหรับการนำผังความคิด (Mind Mapping) ดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน และผู้สอน รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่สอนผ่านการค้นคว้าออนไลน์ ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ประกอบกับการเรียนรู้ แล้วให้ผู้เรียนวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจแล้วสรุปใจความสำคัญออกมาในรูปแบบของผังความคิด (Mind Mapping) ตลอดจนนำทักษะการสรุปความที่ได้ใช้ในการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วผู้เรียนสามารถนำทักษะการสรุปความโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน

กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลวิจัยของ พิชรานุช บังคมโพธิ์, ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และ ประยูร เทพพิทักษ์ ศักดิ์ (2560, น. 199) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ภูมิศาสตร์ประเทศไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT และแบบใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT และแบบผังความคิด (Mind Mapping) เท่ากับ 0.6719 และ 0.6723

จึงกล่าวสรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่หวาน ที่ได้สร้างตามหลักการสร้างแบบฝึกทักษะที่ดีและได้นำไปหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอนของการวิจัย เมื่อนำมาใช้ทดลองมีดัชนีประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจแสดงว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจริง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ประสิทธิผลของผังความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนาทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.5 คะแนน สูงกว่าก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 5.33 คะแนน ทั้งนี้ การที่ผู้เรียนสามารถทำคะแนน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้สูงขึ้นกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนนั้นเพราะผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เมื่อได้เรียนรู้จากผู้สอน และผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความสำเร็จที่มาจาก การนำผังความคิด (Mind Mapping) มาใช้ในการพัฒนาทักษะการสรุปความให้แก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนสามารถเรียนรู้วิธีการสรุปความได้อย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอนของวิธีการสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่เรียนโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) นั้น ผู้เรียนจึงเกิดความเข้าใจ จดจำ และนำเนื้อหาองค์ความรู้ที่เรียนไปแล้วได้มากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ มิสสุกัญญา วิเชียรติลก (2561) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง “ภูมิศาสตร์น่ารู้” ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) จำนวน 45 คน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ผังความคิด (Mind Mapping) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง “ภูมิศาสตร์น่ารู้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง “ภูมิศาสตร์น่ารู้” ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ของผู้เรียนจำนวน 45 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.51 คะแนน และ 20.38 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบบetweenคะแนนก่อน และหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ

ศยามน จำรัสสกุล, วีระ วงศ์สรรค์ และ รสรินทร์ อรอมรัตน์ (2562) ศึกษาการเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) กับการจัดการเรียนรู้แบบ ปกติของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของ ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยผัง ความคิด (Mind Mapping) สูงกว่าผู้เรียนที่ เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของผัง ความคิด (Mind Mapping) ในการพัฒนา ทักษะการสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแม่ หวาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน เป็นผลเนื่องมาจากประสิทธิภาพ ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ช่วยพัฒนาทักษะ การสรุปความให้แก่ผู้เรียนได้จริง จึงเป็นสื่อ การเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนด้านทักษะการสรุปความ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ผังความคิด (Mind Mapping) ช่วยจัด ระเบียบความคิดของผู้เรียนช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เนื่องจากทำให้ กระบวนการคิดไหลเวียนได้อย่างอิสระ ทำให้ จดจ่อกับแนวคิดหลัก ไม่ฟุ้งซ่านและปล่อยให้ ความคิดกระจัดกระจายออกนอกขอบเขต มี

ความเชื่อมโยงกันระหว่างแนวคิดหลัก หมวดหมู่รอง และหมวดหมู่ย่อยเสมอ จึงช่วย จัดระเบียบความคิดและเรียงลำดับ ความสำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียนได้อย่าง เป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย ผังความคิด (Mind Mapping) สามารถนำเสนอแนวคิด และความเชื่อมโยงกันของเนื้อหาในรูปแบบ ของภาพ ทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมของ เนื้อหาที่เรียนได้ดี ซึ่งมีผลต่อการจดจำเนื้อหา จากความเข้าใจ จึงทำให้ประสิทธิผลของการ เรียนรู้โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ของผู้เรียนดีขึ้น

ทักษะการสรุปความเป็นทักษะสำคัญที่ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีในการเรียนรู้กลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มสาระที่ต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาเรื่องที่เรียน หากผู้เรียน สามารถสรุปความในเนื้อหาที่เรียนได้ก็จะ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตใน สังคมได้ เพราะฉะนั้นหากผู้เรียนสามารถเขียน และนำเทคนิคการเขียนผังความคิด (Mind Mapping) ไปใช้ในการเรียนกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากผู้เรียนจะเข้าใจและสามารถนำ เนื้อหาที่เรียนไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ผู้เรียนยัง สามารถนำทักษะการสรุปความโดยใช้ผัง ความคิด (Mind Mapping) ไปใช้ ในการ เรียนรู้วิชาอื่นๆ และในชีวิตประจำวันของ ผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการ เรียนรู้ที่ดีได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนควรเน้นย้ำเทคนิคการเขียนผังความคิด (Mind Mapping) โดยการเขียนโครงร่างเพื่อเป็นตัวอย่างในการลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถลำดับหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยได้ถูกต้องตามเนื้อหาที่เรียน

1.2 ผู้สอนควรตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสอบถามเนื้อหาที่ไม่เข้าใจบ่อยๆ และให้คำแนะนำหลังสรุปผลการทำกิจกรรมทุกครั้งเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง

1.3 ควรปรับปรุงรูปแบบการสอนให้เนื้อหาที่สอนมีความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ผู้เรียน สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น และเน้นการให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยเน้นการปฏิบัติ และลงมือทำเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นและสามารถสรุปองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบของผังความคิด (Mind Mapping) อย่างเข้าใจ

1.4 ผู้สอนควรประยุกต์การใช้สื่อเทคโนโลยี ในการสอนเนื้อหาให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่เรียนและสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยีในการเรียนรู้ได้คล่องมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการสร้างและทดลองใช้แบบฝึกทักษะการสรุปความกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ในระดับชั้นที่ใกล้เคียงกับประชากร ที่ทำการศึกษา

2.2 ควรศึกษาผลการใช้ผังความคิด (Mind Mapping) กับปัจจัยอื่น ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความสนใจในการเรียน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติและความคงทนในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) กับผู้เรียนที่เรียนโดยการสอนด้วยวิธีอื่นๆ

2.4 ควรมีการพัฒนาารูปแบบของผังความคิด (Mind Mapping) โดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เช่น การสรุปความโดยใช้ ผังความคิดในโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนมากขึ้น

แหล่งอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พัชรานุช บังคมโพธิ์, ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และ ประยูร เทพพิทักษ์ศักดิ์. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ภูมิศาสตร์ ประเทศไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น

- มัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT และแบบใช้แผนผังความคิด. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(65), 199-207.
- มิสสุกัญญา วิเชียรติลล. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภูมิศาสตร์นำรัฐวิชาวสังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้ชุดแบบฝึกเติมคำ Mind ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.
- รจนา ป้อมแดง. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังมโนทัศน์. อุบลราชธานี: โรงเรียนอนุบาลหนองหงษ์.
- ศยามน จำรัสสกุล, วีระ วงศ์สรรค์ และ รสรินทร์ อรอมรัตน์. (2562). การเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ ความคิดกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ สื่อนวัตกรรมและการศึกษาเชิงสร้างสรรค์, 2(1), 14-22.
- สรวิทย์ เคียนสนั่นเที่ยง. (2545). การใช้เพลงไทยลูกทุ่งเป็นสื่อพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความของ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.